

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Марини КУЦЕНКО на тему «Особливості застосування судами законодавства про працю», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Дисертаційне дослідження Марини КУЦЕНКО на тему: «Особливості застосування судами законодавства про працю», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» має не лише важливе теоретичне значення, а й практичний характер у сфері правотлумачення та правозастосування. Актуальність обраної теми підвищується ще й тому, що ґрунтовних наукових досліджень особливостей застосування саме судами законодавства про працю в українській доктрині поки не було здійснено.

Мету дисертаційної роботи здобувач вбачає в тому, щоб з урахуванням концептуальних розробок юридичної науки, доктрини трудового права, вимог чинного законодавства дослідити особливості застосування судами законодавства про працю, а також сформулювати ідеї щодо удосконалення порядку застосування законодавства в даній сфері.

Визначені мета, об'єкт, предмет, завдання дисертаційної роботи та методологічний підхід забезпечили виклад наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, обумовили її новизну, що полягає у наступному: вперше обґрунтовано необхідність розмежування таких понять як «досудовий» та «позасудовий» (альтернативний) способи вирішення саме трудових спорів. Так, запропоновано виділяти такі способи вирішення індивідуальних трудових спорів: 1) досудовий (розгляд в комісіях по трудових спорах); 2) судовий (в порядку цивільного або адміністративного судочинства); 3) позасудовий (альтернативний) (медіація, переговори). Дійсно ґрунтовний та масштабний аналіз судової практики і визначено, що суди повинні застосовувати нормативно-правові акти (закони, підзаконні акти, міжнародні акти) не лише шляхом сліпого декларування та посилання на відповідні норми та положення, а безпосередньо застосовувати їх у розрізі конкретної спірної ситуації із наданням відповідної мотивації щодо застосування тої, чи іншої норми.

Також систематизовано підстави застосування судами законодавства про працю і визначено наступні: 1) з метою безпосереднього правового врегулювання юридичної суперечки, яка має місце між сторонами; 2) необхідність офіційно встановити наявність або відсутність юридичних фактів, на які посилаються сторони для встановлення своїх прав та обов'язків; 3) необхідність забезпечення реалізації прав та обов'язків; 4) необхідність встановлення правового статусу суб'єктів.

Удосконалено підходи щодо можливих шляхів удосконалення законодавства про працю, що застосовується судами. Зокрема, запропоновані наступні: 1) розроблення та прийняття єдиного кодифікованого акту, котрий би відповідав європейським стандартам якості, а також був би придатним для безпосереднього застосування у сучасних правових реаліях; 2) ратифікація Україною ряду міжнародних угод, договорів та конвенцій, що розроблені на

рівні європейського співтовариства та регулюють важливі сфери реалізації працівниками трудових функцій; 3) формування системи принципів трудового права, котрі будучи у міру загальними та у міру конкретними, визначали б напрямки правового регулювання суспільних відносин як таких, а також могли б безпосередньо використовуватися при правовому регулюванні спірних ситуацій; 4) удосконалення юридичної техніки, яка застосовується при формулюванні положень національного законодавства, зокрема шляхом її уніфікації; 5) розширення співробітництва між інститутами громадянського суспільства та суб'єктами публічного адміністрування.

Дістав подальшого розвитку підхід щодо визначення поняття «трудовий спір». Запропоновано розглядати трудовий спір як правовідносини конфліктного характеру, що виникають у трудовій сфері, зазвичай між працівником та роботодавцем й опосередковані зміною умов праці, встановленням нових умов або порушенням вимог національного трудового законодавства та відповідних міжнародних стандартів загалом.

Обґрунтовано позицію щодо необхідності визнання судової практики у вигляді судових прецедентів офіційним джерелом права при розгляді та вирішенні судами трудових спорів.

Дисертаційне дослідження Куценко М.О. побудоване на комплексному, системному підході, характеризується відповідним рівнем наукових узагальнень. Здобувачка використала численні наукові праці фахівців з загальної теорії держави та права, трудового права, цивільного права, інших галузевих правових наук, а також низки інших галузей знань.

Стиль, мова викладення матеріалу дисертаційного дослідження, аргументація авторських висновків та пропозицій до чинного законодавства відповідають належному теоретичному рівню. Думки здобувачкою викладаються продумано, послідовно, виважено, логічно витримані зміст та структура роботи.

Наведений у дисертаційному дослідженні матеріал містить також значний доробок дисертантки, яка збагачує існуючі уявлення стосовно теоретичних аспектів досліджуваної проблеми. Авторка продемонструвала уміння самостійно узагальнювати та аналізувати нормативно-правові акти, спеціальну літературу і статистичні дані, визначати теоретичне або практичне завдання, формулювати науково обґрунтовані висновки і пропозиції щодо її розв'язання.

Робота написана грамотно, логічно та послідовно, а стиль викладення матеріалу забезпечує легкість й доступність його сприйняття.

Під час здійснення дисертаційного дослідження здобувачем проявлені належні компетентності щодо відбору та використання різноманітних як загальнонаукових та і спеціально-наукових методів пізнання, в тому числі діалектичного, формально-логічного, системного аналізу, соціологічного, статистичного тощо.

Разом з тим, деякі питання носять дискусійний характер. На мою думку, доцільним вбачається, для підсилення теоретичних доробок дослідження, здійснити порівняння різних способів вирішення трудових спорів по

відношенню із судовим, наголосивши на недоліках і перевагах. Особливо в цьому контексті доречно було б звернути увагу на медіацію, як позасудову, так і висвітлити питання врегулювання спорів за участю судді.

Крім того, дискусійною вважається точка зору автора на визнання судової практики у вигляді судових прецедентів офіційним джерелом права. Погоджуючись в цілому щодо визнання такими судової правотворчості Конституційного Суду України, Постанов Пленуму Верховного Суду України, правових позицій Верховного Суду, а також Європейського суду з прав людини, виникають питання щодо окремих судових рішень з аналогічних питань та визнання їх в якості джерел трудового права.

Також вбачається, що практичне значення роботи було б підсилене, якщо вказані в дослідженні пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства були направлені до Комітету Верховної Ради України і відображені в акті впровадження.

Проте, зазначені зауваження не впливають на загальне позитивне ставлення до роботи, не зменшують її наукової новизни та практичної значимості і тому не є перешкодою для її представлення в разову спеціалізовану раду для офіційного захисту.

Враховуючи вищевикладене вважаю, що підготовлена аспірантом кафедри цивільно-правових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ дисертація **Марини КУЦЕНКО на тему «Особливості застосування судами законодавства про працю»** є завершеною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що розв'язують конкретне наукове завдання у галузі трудового права і в цілому відповідає вимогам пп. 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Рецензент:

**д.ю.н, професор, професор кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ**

Золотухіна Л.О.

«ЗАСВІДЧУЮ»

**Перший проректор
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор
Заслужений діяч науки і техніки України
полковник поліції**

Олександр ЮНІН